

ЖАҢЫ МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУУ МЕНЕН БИЛИМ ДЕҢГЭЭЛИН ТЕКШЕРҮҮДӨ КОМПЬЮТЕРДИК ТЕСТ ТҮЗҮҮНҮН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ ЖАНА МЕТОДИКАСЫ

Компьютердин жаңы маалыматтык технологияларын колдонуу менен тест түзүү жана методикалык көрсөтмөлөрүн иштеп чыгуу мүмкүнчүлүктөрү анализделип, айрым жөнөкөй учурларынын методикасы сунуш кылынган. Анткени учурдун талабына карата жаңы маалыматтардын технологияларын колдонууга жана өз алдынча билимин, билгичтигин баалоого арналган.

Создан компьютерный тест с использованием новых информационных технологий, проанализирована возможность методических показателей и предложены некоторые простые методики использования. Предлагается применение новых информационных технологий для самостоятельного формирования знаний и умений.

It is created the computer test with use of new information technologies and analyzed possibilities of methodical indicators and the technique use is offered some simple. Article purpose offers application of new information technologies and for independent formation of knowledge and abilities.

Мезгил талабына карата компьютердин жаңы маалыматтык технологияларын колдонуу менен көптөгөн жаңы илимий изилдөөлөр жана атайын педагогикалык багыттагы окутуунун дидактикалык каражаттары катары иштелип чыгарылган эмгектер көбөйдү.

Өлкөбүздө компьютердин жаңы маалыматтык технологияларын колдонуу, анын дидактикалык мүнөздөрүнүн классификациясын системалаштыруу маселеси коюлуп, билим берүү системасынды күрдөөлдүү эмгектер иштелип келе жатат.

Алардын көпчүлүгү педагогикалык же атайын кесиптик багыттагы адистик предметтерге дидактикалык материалдардын негизинде электрондук варианттарын көргөзүү менен окутуу жана көзөмөл жүргүзүү оптималдуу натыйжаларды берүүдө.

Бирок, массалык түрдө колдонуу, алардын катарынан оптималдуусун (ыңгайлуусун) тандап алуу жана айрымдарын жаңыдан иштеп чыгуу учурлары көптөгөн илимий конференцияларда талкууланып келе жатат. Себеби, колдонуучулар үчүн бирдиктүү же типтүү технологиядагы электрондук окутуунун методикалык жоболору калыптана электигин көрсөтүүдө.

Негизги бул жалпы проблеманы талкуулоодо айрым учурларда электрондук окуу материалдарын төмөндөгүдөй группага бөлүнүп, окуп үйрөтүү жана ар кандай технологияларын колдонуу сунуш кылып жүрөбүз.

- Окуу каражаттары катары пайдаланууда сөздүк түрүндө берүүгө;
- Тексттик жана графикалык формадагы электрондук окуу китептер түрүндө;
- Мультимедиялык же Web-технологиядагы электрондук конспект-лекция түрүндө;
- Суроо-талап боюнча уюштурулган виртуалдык окуу куралы түрүндө ж.б.

Ошондой эле аны өздөштүрүүдө дидактикалык материалдар катары жаңы маалыматтык технологиялардын көптөгөн (тексттер, графикалар, сандар, сөздөр, үндөр, көрүнүштөр, сүрөттөр ж.б.) түшүнүктөрүн бирдиктүү (типтүү) электрондук окуу каражаттары түрүндө топтоого сунуштар болуп келүүдө. Мисалы, алардын багыттары:

- Электрондук сөздүк (словарь);
- Электрондук сурап-жооп алуу (справочник) ;
- Электрондук энциклопедия;
- Электрондук багыттоочу көрсөткүчтөр;
- Электрондук китептер;
- Электрондук тесттер ж.б.

Ошону менен бирге мындай маалыматтык системалардын структурасын түзүүдө, атайын программалоо тилдери менен бирдикте, жаңы маалыматтык технологиялар аркылуу окутуунун комплексин түзүү, аны ишке ашыруудагы сценарийин (жобосун) жазуу керек экендигин белгилүү болду.

Демек, бүгүнкү күндө көптөгөн жогорку окуу жайларында жана мектеп окуу программасында ар түрдүү предметтер үчүн электрондук окуу каражаттары түзүлүп келүүдө.

Биз айрым тест түзүүдөгү айрым өзгөчөлүктөрдү карап көрүп, easyQuizzy-электрондук тестирилөө программасын сунуш кылдык. Көпчүлүгү Интернет системасынын глобалдык тармактагы байланышынын сервердик, базалык программалык каражаттарынан издөө менен колдонуучуларга жетүүдө (мисалы, андай программалык каражаттар: www.download.ru, www.easyQuizzy.ru, www.softbest.ru, www.siftarea.ru ж.б.).

Бул тесттик электрондук каражаттар негизинен көпчүлүгү тесттик суроолорду уюштуруу, анын негизинде окуучунун (студенттин) билимин, билгичтигин, калыптануусун текшерүү үчүн даярдалган. Тесттик суроолорду түзүүдө анын түрдүү деңгээлдери дагы кездешет.

Мисалы: жөнөкөй, базалык жана тереңдетилген мазмундагы суроо-жооптордон түзүлгөн. Жыйынтыгында студент (окуучу) өзүнүн билимин алгачкы деңгээлде аныктоого жетише алат. Экинчи жагы программалоо тилдерин пайдалануу менен, тест тапшырган студенттердин тизмесин эске тутуп жазып калтырат. Анын негизинде окутуучу студенттердин билимине, билгичтигине анализ жүргүзөт. Айрым учурда белгилүү (традициялуу окуу) предметтерге бир нече варианттарын да көрүп жүрөбүз (Мисалы: Т.М.Сияевдин, С.К.Калдыбаевдин, Г.Д.Панкованын, А.Ибраевдин, изилдөөлөрүндө). Муну менен тесттерди түзүү ыкмасы бир нече варианттуу экендигин айтылууда. Көпчүлүгүндө жообу бирөө гана туура болот, кээде жоопторунун тууралыгы көп варианттуу экендиги да кездешет. Бул учурдагы анализдөөдө эскертүүлөр берилип жүрөт.

Мындай тесттик системалар КИОС, Мастер Тест, Сетевая система, Электронного тестирования, Ассистент, Экзаменатор, TestMaker, SunRay, TestOfficePro, TestOfficePro, TestCommander, easyQuizzy, Any Test, Teaching Templates (система для веб-тестирования) жана башкалар билим берүү системасында колдонууда.

Айрым электрондук каражаттар жалаң эле тест аркылуу билимин текшербестен, теориялык материалдарды дагы суроо-жооп ирээтинде түшүндүрүп берилген учурлары бар. Башкача айтканда туура эмес жооп берген суроолордун жоопторун түшүндүрүү жана ага кайрылуу мүмкүнчүлүгүн уюштурат. Мисалы: андай электрондук каражаттар Адонис, КАДИС, Наставник ж.б.

Ошондой эле тесттик электрондук окуу каражаттары мультимедиялык же Web-технология аркылуу түзүлгөн учурлары да көп кездешет. Алар «Мультимедиялык справочниктер», «Энциклопедиялар», «Словарлар». Мындай каражаттар негизинен информацияларды табуу жана колдоно билүүдө эң оңой болот. Мисалы: бир нече файлдык документтердин негизинде бирдиктүү (мазмунуна карата) информациялык система түзүү жана аларды практикада колдонуу ыңгайлуу болот. Мисал катары Нурер Method программалык пакетин айтсак болот.

Кээ бир аз сандагы группалар менен иштөөдө атайын түзүлгөн же маселелерди аткаруучу окутуунун электрондук окуу каражаттары дагы бар. Алар айрым предметтер үчүн көнүгүүлөрдү иштетүү. Мисалы: мындай системаларга Computer Mentor, Computer Vaster, Универсальный Математический Решатель деген пакеттерди белгилейбиз.

Демек, бүгүнкү күндө компьютердин жаңы маалыматтык технологияларын колдонуу менен ар кандай адистиктердеги предметтердин тесттик электрондук окуу каражатын түзүү орчундуу маселе болуп келүүдө. Ал үчүн айрым фрагменттерин түзүүдө жогорку деңгээлдеги программалоо тилдерин колдонуу, графикалык, аудио жана видео форматтарын пайдалануу, сөз түрүндө, суроо-жооп түрүндө түшүндүрүү аркылуу окуу каражаттары түзүлүүдө. Бирок мындай окуу каражаттарын массалык түрдө пайдалануу көп жайылтылган жок. Анткени аны колдонуудагы технологиялык (программасын түзүү жана аткаруу ж.б.) структурасы, аткаруу процессиндеги сценарий колдонуучуга толук жобосу жазылган эмес. Себеби, электрондук окуу каражаттарын иштеп чыккан окутуучулар (программисттер) же адистер атайын түзүлгөн пакеттерин жашыруун түрдө кармашат, же болбосо сатып алуу үчүн чоң сумманы талап кылышат. Мисал катары төмөндөгүдөй электрондук версиядагы пакеттерди алсак болот: Toolbook, Author Ware, Direktor, Media Objects, Learning Space ж.б.

Чынында эле мындай программалык комплекстер татаал технологиялардан турат, көптөгөн маалыматтарды топтоо жана алар үчүн атайын программаларда жазууга туура келет, бирок бул принципти пайдалануу менен окутуу жогорку деңгээлде жана жеткиликтүү аткарылат.

Биз жогорудагы анализ жасаган тесттик электрондук каражаттардын (электрондук окуу китеби, электрондук варианттагы тесттерди жүргүзүү боюнча методикасы) негиздерин эске алып, информатика жана жаны маалыматтык технология боюнча интернетте көп пайдаланып келе

жаткан easyQuizzy - тестирилөө программасын түзүүнүн өзгөчөлүктөрүн жана колдонуунун методикасы жөнүндө көңүл бурдук.

Экинчиден, бул программалык комплексти тандап алгандыгыбыз колдонуучулар үчүн каалаган традициялуу предметтик адистиктерге колдонууга болот. Анын тесттик суроолорун түзүүдө өзгөчөлүктөрү төмөндөгүдөй:

1. Каалаган предметтин толук мазмунуна же айрым бөлүктөрүнө (разделдерине) түзүүгө болот;
2. Тесттик суроолорду уюштурууда анын жоопторуна, негизги түшүнүктөргө, касиеттерине жана технологияларына карата жооптору уюштурулат;
3. Тесттик суроолордун саны тест түзүүчүнүн мүмкүнчүлүгүнө (чектелген мазмунуна жараша) карата аныкталат;
4. Тесттин жыйынтыгын чыгарууда балл түрүндө жана баа түрүндө чыгарылып, отчет толук экранда көрсөтүлөт.

Аталган easyQuizzy-тесттик программалык каражаттын easyQuizzy ишке жүктөйбүз жана багытталган предметтин мазмунуна карата тесттин талаптарын калыптандырабыз.

1. Кайсы предмет боюнча тест жүргүзүүдөгү предметтин атын атайбыз;
2. Ошол предметтин мазмунун баяндайбыз (түшүнүктөр, технологиялар);
3. Тестти түзгөн окутуучунун (мугалимдин) аты-жөнү жазылып, атайын ошол предмет боюнча файл болуп сакталат;
4. Тесттин суроолорун бере баштайбыз б.а. суроолордун жооптору бирөө гана же бир нече варианттары да болушу мүмкүн;
5. Ар бир суроонун жоопторуна бир нече варианты киргизсе болот, биз 4 вариант (а,б,с,д) менен чектедик жана анын ичинен бирөө гана тура экендигин белгилеп кетебиз;
6. Ошентип, бизге коюлган предмет (бөлүм) боюнча суроолорду удаалаш киргизебиз жана ошол эле предметтик файлга сакталат;
7. Киргизилген предмет боюнча суроолордун жоопторун ишке ашырууда (тест жүргүзүүдө) төмөндөгүдөй талаптарды калыптандырабыз:

- Суроолордун санын чектейбиз;
- Жооптордун турактуу же орун алмашуу варианттарын көрсөтөбүз;
- Суроолорго жооп берүү убактысын белгилейбиз;
- Тест жүргүзүлгөндөн кийин отчеттуулугун, баасын же балл жана суроолордун тура, тура эмес жоопторун экрандан жана кагаз бетине чыгарып алабыз.

Жыйынтыгында тесттин жооптору экранда төмөндөгүдөй болуп чыгат.

Протокол тестирования

Тест: Информатика

Тестируемый: Бегайым

Отчёт включает в себя итоговую статистику, все вопросы с ответами; ответы тестируемого, правильные ответы

Тестирование было начато 19 апреля 2011 в 10:57:59

Длительность тестирования 25 с при ограничении 4 мин

Задано 5 вопросов из 5 запланированных.

Правильных ответов дано 3 (60 %)

Оценка — 3 балла из 5

Вопрос 1

Копьютердик вирус-бул.....

Выбран неправильный ответ:

- атрибут

Правильный ответ:

- программа

Вопрос 2

Компьютерде кайсы эсептоо системасы колдонулат?

Выбран правильный ответ:

- экилик

Вопрос 3

Буфер обмена деген-бул.....

Выбран неправильный ответ:

- программа

Правильный ответ:

- Оперативдик эстин бир болугу

Вопрос 4

Гиппертексттин автору ким?

Выбран правильный ответ:

- Тим Бернес Ли

Вопрос 5

Озунон кийинки символду очуруучу клавиатурадагы баскыч?

Выбран правильный ответ:

- Delete

Демек, бизге берилген тесттик 5 (100%)суроонун 3-сүнө (60%) туура жооп берип, тиешелүү баага ээ болдук.

Ошентип, жогорудагыдай методикада каалаган предметтин окутуучусу өзүнүн предмети боюнча ар түрдүү деңгээлдеги тесттин суроолорун түзүүгө болот. Ал суроолорду алгач жөн эле текст түрүндө даярдоого тийиш. Суроолордун саны предметтин мазмунуна жараша чектелет жана окутуучу каалаган учурда жөнөкөйлөтүүгө жана татаалдаштырууга мүмкүнчүлүгү түзүлөт.

Биз жогорудагы тест жүргүзүү боюнча анализдерди жана сунуштарды киргизүү менен бүгүнкү компьютердин жаңы технологиялык каражаттарын пайдалануунун негизинде жаңы окутуунун жана анын жыйынтыгын тест аркылуу текшерүүнүн жөнөкөй методикасын сунуштайбыз.

Бул кеңири жайылтылып келе жаткан электрондук жаңы маалыматтык технологиялардын кызматын пайдалануу менен окуу процессин жүргүзүү жана студенттерге аны колдонуу маданиятын калыптандыруу болуп эсептелет.

АДАБИЯТТАР:

1. Карагулов Д.К. Интерактивдүү методдорду колдонуу менен информатика жана информациялык технология предметтерин окутуу(окуу куралы)/ ГПТ «Мурас-басмасы» при КГУ им.И.Арабаева,. – Б., 2009. – 170 б.
2. Карагулов Д.К. Студенттердин информациялык технологияны колдонуу маданиятын калыптандыруу / Вестник И. Арабаев атындагы КМУ. – Б., 2010.
3. www.easyQuizzy.ru